

Usnesení

Rady vlády pro lidská práva

ze dne 18. června 2009

ke zrušení zákazu individuální adopce v zákoně č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů

Rada vlády pro lidská práva (dále jen „Rada“)

I. s c h v a l u j e podnět Výboru pro sexuální menšiny,

II. d o p o r u č u j e vládě, aby uložila ministru vnitra, aby připravil novelu zákona č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů, spočívající ve vypuštění § 13 odst. 2 z tohoto zákona;

III. žádá předsedu Rady, aby v souladu s článkem 2 odstavcem 4 statutu Rady podnět prostřednictvím ministra pro lidská práva a menšiny předložil vládě České republiky,

IV. žádá předsedu Rady, aby na jejím příštím zasedání informoval o krocích učiněných k implementaci tohoto podnětu.

Návrh

usnesení vlády České republiky

ze dne.....č.....

ke zrušení zákazu individuální adopce v zákoně č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství
a o změně některých souvisejících zákonů

V l á d a

,

- I. bere na vědomí Podnět Rady vlády ČR pro lidská práva ke zrušení zákazu individuální adopce v zákoně č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů
- II. u k l á d á ministryni spravedlnosti aby připravila novelu zákona 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů, spočívající ve vypuštění § 13 odst. 2 z tohoto zákona.

Provede:

ministryně spravedlnosti

Podnět Výboru pro sexuální menšiny

ke zrušení zákazu individuální adopce v zákoně č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů

Dne 1. července 2006 vstoupil v platnost zákon č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů. Ten ve svém § 13 odst. 2 hovoří o tom, že „*Trvající partnerství brání tomu, aby se některý z partnerů stal osvojitelem dítěte.*“

Celé znění § 13 zákona o registrovaném partnerství je toto:

„§ 13

(1) Existence partnerství není překážkou výkonu rodičovské zodpovědnosti partnera vůči jeho dítěti ani překážkou svěřeni jeho dítěte do jeho výchovy. Partner, který je rodičem, je povinen zajistit vývoj dítěte a důsledně chránit jeho zájmy při použití přiměřených výchovných prostředků, tak aby nebyla dotčena důstojnost dítěte a ohroženo jeho zdraví a tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj.

(2) Trvající partnerství brání tomu, aby se některý z partnerů stal osvojitelem dítěte.

(3) Pokud jeden z partnerů pečuje o dítě a oba partneři žijí ve společné domácnosti, podílí se na výchově dítěte i druhý partner; povinnosti týkající se ochrany vývoje a výchovy dítěte se vztahují i na tohoto partnera.“

Výbor pro sexuální menšiny je toho názoru, že § 13 odst. 2 zákona o registrovaném partnerství zakládá nerovné zacházení mezi osobami, které vstoupily do registrovaného partnerství, a osobami ostatními (tedy osobami žijícími mimo partnerství či manželství a osobami žijícími v manželství).

Tento svůj právní názor výbor opírá o „Analýzu české právní úpravy osvojení dítěte gayi, lesbami a bisexuálními lidmi ve světle práva Evropské unie a Evropské úmluvy o lidských právech a základních svobodách“ zpracovanou odborníkem z katedry teorie práva Právnické fakulty Univerzity Karlovy JUDr. Mgr. Janem Wintrem, Ph.D. v dubnu 2009.¹ Analýza se opírá o Evropskou úmluvu o ochraně lidských práv a základních svobod, konkrétně o její článek 14 (zákaz diskriminace) ve spojení s článkem 8 (právo na respektování soukromého a rodinného života). Uvedená ustanovení nově vyložil Evropský soud pro lidská práva ve svém rozsudku E. B. v. Francie (stížnost č. 43546/02) z 22. ledna 2008.² Z rozsudku vyplývá, že „...v rozhodování o povolení individuálního osvojení, tedy osvojení jednou osobou, mají sice vnitrostátní orgány poměrně široký prostor pro uvážení s ohledem na princip blaha dítěte, nesmějí se však dopustit přímé ani nepřímé diskriminace na základě sexuální orientace;

¹ Zpracování analýzy zadala nevládní organizace Gender studies, o.p.s. O analýze informovala v době jejího publikování všechna přední česká média. Viz například <http://www.novinky.cz/domaci/167166-registrovani-partneri-maji-podle-ustavy-pravo-na-adopci-tvrdi-odbornik.html>.

² Srov. komentář Boučková, Pavla: E. B. v. Francie: Je odmítání adopce homosexuálním jednotlivcům diskriminační?, Jurisprudence 2/2008.

sexuální orientace tu působí jako zakázané kritérium rozlišování, rozhodnutí je tedy třeba opřít o jiné důvody.“

Vzhledem k tomu, že součástí ústavního jsou také ratifikované a vyhlášené mezinárodní smlouvy o lidských právech a základních svobodách, je § 13 odst. 2 zákona o registrovaném partnerství v rozporu nejen s Evropskou úmluvou o lidských právech a základních svobodách, ale také s ústavním pořádkem ČR.

Podle § 64 a násl. zákona č. 94/1963 Sb. o rodině, ve znění pozdějších předpisů, se může stát individuálním osvojitelem každý bez ohledu na sexuální orientaci. Vstup do registrovaného partnerství podle § 13 odst. 2 zákona o registrovaném partnerství automaticky brání osvojení aniž by se jakkoli zkoumala schopnost daného jednotlivce vychovávat dítě. **Je zjevné, že pokud jsou registrovaní partneři jedinou skupinou osob, která je vyloučena z přístupu k individuální adopci, pak je zde sexuální orientace rozlišovacím kritériem.** Registrované partnerství je institutem určeným pro osoby stejného pohlaví a ačkoliv se při vstupu do partnerství sexuální orientace nezjišťuje, lze předpokládat, že do něj v naprosté většině případů budou vstupovat osoby s homosexuální nebo bisexuální orientací. To ostatně plyne i z důvodové zprávy k zákonu.³

Navíc podle zákona o rodině je individuální osvojení možné i po uzavření manželství, pouze je k tomu podle § 66 odst. 2 zákona o rodině nezbytný souhlas manžela/manželky.

Uvedená analýza činí závěr, který jasně konstatuje, že ustanovení § 13 odst. 2 zákona o registrovaném partnerství, podle kterého registrovaný partner nesmí osvojit dítě, je „...*ve zjevném rozporu s Evropskou úmluvou i s ústavním pořádkem České republiky, protože představuje zakázanou diskriminaci na základě sexuální orientace ve vztahu k právu na ochranu rodinného a soukromého života.*“

Proto Výbor pro sexuální menšiny navrhuje, aby vláda svým usnesením uložila ministru vnitra vypracování novely zákona o registrovaném partnerství, která uvedené diskriminační ustanovení zákona bez náhrady zrušila.

Individuálního osvojení je třeba odlišit od osvojení společného, tedy situace kdy dítě osvojí jako společné manželé, toto právo je podle § 66 odst. 1 zákona o rodině vyhrazeno pouze manželům. Z toho jednoznačně vyplývá, že i po zrušení § 13 odst. 2 zákona o registrovaném partnerství by registrovaní partneři/partnerky společně osvojit dítě nemohli/y.

Příloha – Analýza české právní úpravy osvojení dítěte gayi, lesbami a bisexuálními lidmi ve světle práva Evropské unie a Evropské úmluvy o lidských právech a základních svobodách.

³ „předkládaný zákon je určen osobám, které si formu soužití s osobou opačného pohlaví nemohou nebo nechtějí zvolit s ohledem na své osobní dispozice a charakteristiky.“ - sněmovní tisk 969/0 ze IV. volebního období.